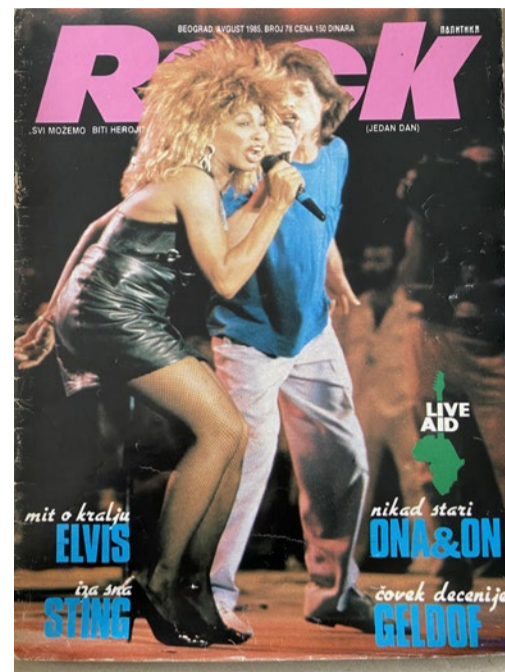

Vesti

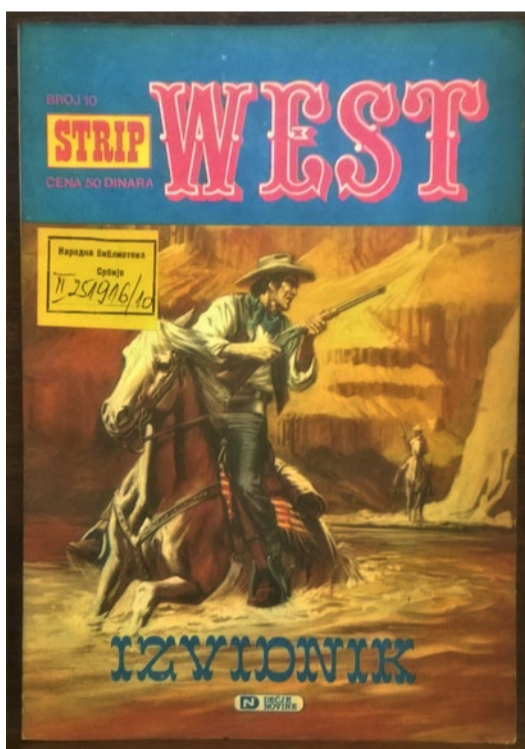
Projekat „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“

Centar za američke studije u saradnji sa Narodnom bibliotekom Srbije od oktobra 2022. radi na projektu „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“. U toku prethodnih meseci, istraživači iz Centra i Narodne biblioteke radili su na prikupljanju građe koja bi ilustrovala uticaj Amerike i amerikanizaciju Srbije u periodu hladnog rata iz različitih aspekata, pre svega: holivudizacije, zatim uticaja rokenrola, džeza i drugih popularnih žanrova na srpsku muzičku scenu, diznifikacije detinjstva u Srbiji, amerikanizacije svakodnevice, kao i značaja ekonomske i naučne saradnje dve države.

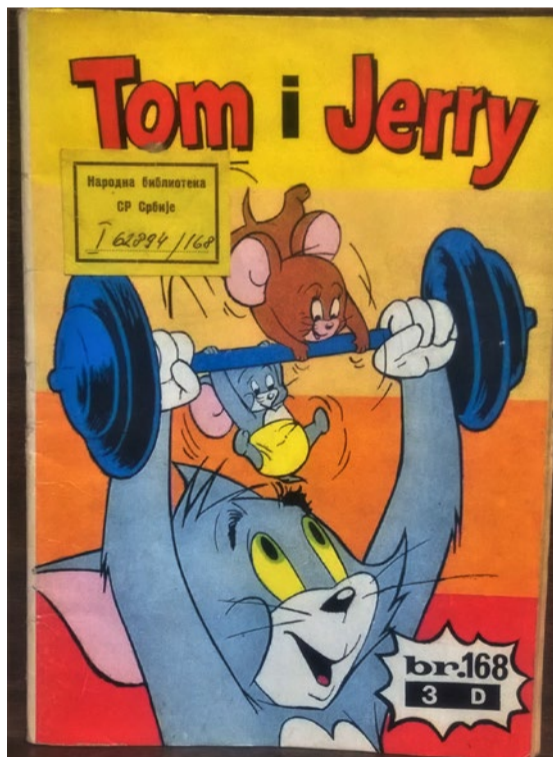
Konačni rezultat projekta biće priručnik namenjen nastavnicima istorije, kao i drugih društvenih nauka u gimnazijama, a koji će moći da posluži i studentima i istraživačima u njihovom radu. Ovde možete pogledati odabrani materijal i isečke iz štampe koje su pronašli istraživači na ovom projektu.

▲ „Rock“, avgust 1958.

▲ „West strip“ br. 10, 1984.

▲ „Tom i Jerry“ br. 168, 1974.

▲ „Džuboks“, septembar 1977.

▲ „Rock“, maj 1985.

▲ Bekim Fehmiju i Kirk Daglas na Festu, „Politika“, 26. januar 1973.

▲ „Rock“, septembar 1985.

Radnička istorija SAD

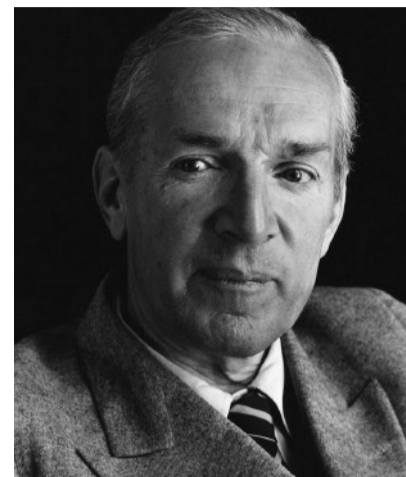
Maj je mesec kada se u Sjedinjenim Državama obeležavaju dostignuća borbe američkog radničkog pokreta. Stoga, podsećamo na umetnička dela koja tematizuju rad i radnički život u SAD tokom 20. veka. Dva značajna dela koja nude snažan uvid u američku radničku istoriju su roman „Džungla“ Aptona Sinklera i „Detroit Industry Murals“ meksičkog umetnika Dijega Rivere.

Apton Sinkler (1878–1968), tada mladi socijalistički novinar, objavio je „Džunglu“ 1906. godine. Ovaj roman otkrio je surovu stvarnost rada u mesnoj industriji u SAD početkom 20. veka. Autor je skrenuo pažnju na loše uslove rada, eksploataciju i nehigijenske prakse koje su karakterisale tadašnju proizvodnju. Sinklerovi živi opisi fabrika za preradu mesa šokirali su čitaoce i izazvali pokretanje intervencije američke vlade u regulativama o bezbednosti hrane. Sinkleru je „Džungla“ donela slavu i najavila buduće književne uspehe, koji su krunisani Pulicerovom nagradom 1943. godine.

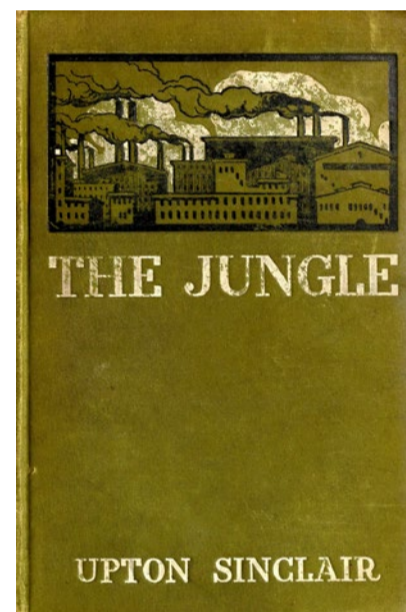
U drugačijem umetničkom obliku, „Detroit Industry Murals“ Dijega Rivere (1886–1957) prikazuje radnike automobilske industrije. Naslikane tridesetih godina 20. veka, Riverine freske krasi zidove Detroitškog instituta za umetnost i prikazuju radnike angažovane u različitim fazama proizvodnje, ističući značaj radnika u američkoj ekonomiji. Riverin rad prikazuje snagu, dostojanstvo i kolektivnu moć radnika, naglašavajući njihov doprinos rastu i prosperitetu Amerike. Riverina dela u Meksiku danas imaju status istorijskog spomenika, a freske u Detroitu podsećaju na njegov svetski format i univerzalnost njegovog izraza.

„Džungla“ i „Detroit Industry Murals“ predstavljaju dva umetnička pristupa radničkoj problematici. S jedne strane, Sinklerov roman doprineo je širem radničkom pokretu otkrivajući eksploativne uslove rada, dok Riverine freske slave značaj rada u oblikovanju amer-

Apton Sinkler ►

▲ Dijego Rivera

▲ Dijego Rivera, „Detroit Industry Mural“, 1932-1933

ičke industrije. Osim toga, ova dela otkrivaju nedaće s kojima se suočavaju imigranti i marginalizovane zajednice u nastojanju da obezbede egzistenciju. „Džungla“ se posebno fokusira na iskustva litvanskih imigranata u mesnoj industriji, dok „Detroit Industry Murals“ prikazuje mnogobrojne etničke grupe koje su činile radnu snagu automobilske industrije u Detroitu.

Ova dva umetnička dela ukazuju na potrebu za socijalnom pravdom, zaštitom radničkih prava i unapređenjem uslova rada. Ona podsećaju na ulogu radnika u oblikovanju američkog društva i ekonomije, koja je često zapostavljena jer se sećanjem na nju otkriva naličje mitova o američkom snu, preduzetništvu i „self-made“ milionerima.

Poseta američkih senatora Beogradu u međuratnom periodu

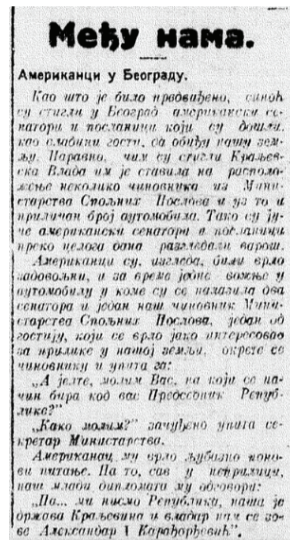
U septembru 1922. u posetu Beogradu došla je delegacija „naših američkih prijatelja“, kako su ih nazvali novinari „Politike“, predvođena republikanskim senatorom Ilinoisa Vilijamom B. Mekinlijem. Delegaciju je dočekaao američki poslanik Henri Persival Dodž, uz američkog vojnog atašea u Kraljevini i sa predstavnicima jugoslovenskog ministarstva spoljnih poslova. Prvi dan boravka u Beogradu gosti iz SAD proveli su u razgledanju glavnog grada, a narednog dana otišli su na izlet brodom do Smedereva. Štampa je prenosila pozitivne utiske koje su predstavnici američkih vlasti poneli sa svog jugoslovenskog putovanja, kao i dugačak govor senatora Mekinlija u kom je istakao „osećanje prijatnog iznenađenja koje su on i njegovi drugovi imali upoznavši se lično sa narodom za koji su do sada slabo šta drugo znali osim za njegovu hrabrost u ratu, stradanje i pobeđu.“ Naglasio je i da su Jugoslavija i Čeho-

slovačka jedine dve novonastale države koje u tom trenutku deluju istinski ujedinjene. Jugoslovenska štampa je uglavnom izveštavala o pohvalama američkih senatora, ističući značaj savezništva dve države i američke pomoći Jugoslaviji tokom Prvog svetskog rata.

Uprkos veoma pozitivnom tonu vesti koje su se ticale posete američkih zvaničnika, u izveštavanju „Vremena“ podvukla se greška kada su američke senatore pomešali sa engleskim parlamentarcima, a američkog poslanika u Jugoslaviji Dodža nazvali poslanikom engleske vlade na dvoru.

▲ Vilijam B. Mekinli

▲ „Politika“, 5.9.1922.

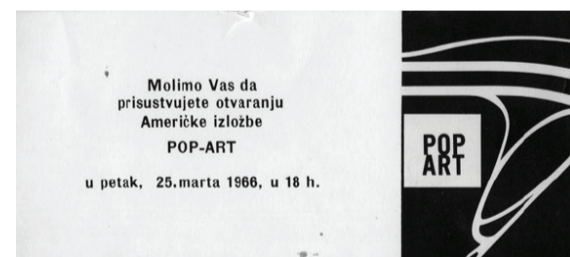

► „Vreme“, 5.9.1922.

Izložba američkog pop-arta u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu

Samo pet meseci nakon otvaranja Muzeja savremene umetnosti na Ušću (20. oktobar 1965), beogradska publika imala je priliku da poseti izložbu nekih od najsavremenijih i najpopularnijih dela umetničke scene Zapada. Pokrovitelj izložbe „Pop-art“ u MSUB na kojoj su izložene grafike američkih i britanskih pop-art umetnika, a koja je otvorena 25. marta 1966, bila je američka kompanija „Filip Morris“. Pop-art išao je gotovo ruku pod ruku sa širenjem potrošačke kulture koju su promovisale Sjedinjene Države, a činjenica da je kompanija „Filip Morris“, čiji su najpoznatiji proizvod cigarete, sponzorisala ovu izložbu govori u prilog težnji da se amerikanizacija i konzumerizam prošire i na jugoslovensko tržište. U tom kontekstu značajno je što je jedna od izloženih slika bila i „Tobacco Rose“, umetnika Mela Ramosa, na kojoj je prikazana naga devojka kako

Izvor: Jelena Stojadinović, „Hladnoratovsko oko. Jednog proleća, jedna izložba u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu...“, Prilozi za istoriju Muzeja savremene umetnosti, ur. Dejan Sretenović, Beograd: MSUB, 2016.

sedi na pakli cigareta, dok naslonjena na drugu „Philip Morris“ paklu ispija šolju kafe.

Pored pomenutog dela, na izložbi u Muzeju savremene umetnosti predstavljani su radovi najpoznatijih pop-art umetnika: Endija Vorhola, Roja Lihtenštajna, Toma Veselmana, Džejmsa Rozenkvista i drugih. Ovo je bila prva prilika beogradske publike da se sretne sa jednom ovakvom izložbom, iako su dela pojedinih pop-artista (Roberta Raušenberga i Alena Džounsna) prikazana na izložbi američkog slikarstva još 1961. u Beogradu. Kustoskinja izložbe bila je istoričarka umetnosti Irina Subotić.

Bojan B. Dimitrijević, **Kisindžer u Beogradu. Henri Kisindžer, Tito i Jugoslavija u Hladnom ratu i ratovima 1990-ih**, Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2023.

Stoti rođendan Henrija Kisindžera bio je nedavno – 27. maja. Kisindžer je bio jedan od najvažnijih američkih hladnoratovskih diplomata, a njegov biograf, uticajni istoričar Najl Ferguson smatra da je Kisindžer među najvažnijim američkim političkim teoretičarima ikada. Kisindžerov životni jubilej, ali i beogradski susret sa Fergusonom, podstakli su Bojana Dimitrijevića da se istraživački zainteresuje za Kisindžerov odnos prema Jugoslaviji, i za njegove brojne posete njenom glavnom gradu.

Autor, naučni savetnik na Institutu za savremenu istoriju, prepoznatljiv je po istraživanju vojne hladnoratovske diplomatije, kao i raspada Jugoslavije, te se monografija o Kisindžeru uklapa u njegov opus. Dimitrijevićevo istraživanje zasnovano je na arhivskoj građi jugoslovenske i američke provenijencije, ali i Kisindžerovim memoarskim i politikološkim delima.

U prvih šest poglavlja knjige, autor analizira kontekst i rezultate šest Kisindžerovih poseta Titu i njegovim saradnicima tokom 1970-ih godina. Poslednje, sedmo poglavlje, posvećeno je predstavljanju Kisindžerovih pogleda na rat u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu. Dimitrijevićevo delo obogatilo je srpsku amerikanistiku koncentrišući se na najvažnije aktore jugoslovensko-američkih odnosa.

Paul Kennedy, **Victory at Sea. Naval Power and the Transformation of the Global Order in World War II**, New Haven (CT) and London: Yale University Press, 2022.

Kao i Kisindžer, uticajni britansko-američki istoričar i profesor na Jejlju, Paul Kenedi, bavi se teorijom međunarodnih odnosa istražujući istorijske primere. Njegovo čuveno delo, „**Uspon i pad velikih sila**“ (1987) bavi se srazmerno dugim periodom svetske istorije (od 1500. do 2000. godine). Kenedijeva najnovija monografija fokusirana je na svega deset godina američke istorije (1936–1946), koje su bile odlučujuće u stvaranju svetskog sistema u kojem dominiraju SAD.

Monografiju Kenedi počinje pregledom multipolarnog sveta i mornarica šest svetskih sila pred izbijanje Drugog svetskog rata. Središnja poglavlja hronološki predstavljaju uspon američke mornarice i pomorske operacije koje su donele prevage u ratu – bilo da su u pitanju pomorske bitke, iskrcavanja ili konvoji sa robom. Na samom kraju monografije, Kenedi opisuje rani posleratni svet, u kome se drastično promenio balans snaga i u kojem SAD mogu da dominiraju zahvaljujući pomorskoj i atomskoj nadmoći.

Čitavo delo ilustrovano je slikama Iana Maršala (1933–2016), umetnika čija su glavna tema bile pomorske scene iz Drugog svetskog rata. Stoga, Kenedijevu knjigu možemo da posmatramo i kao omaž Maršalu, i kao nastavak njegovog višedecenijskog interesovanja za istoriju pomorstva i njegove veze sa usponom svetskih sila.

The Smithsonian Asian Pacific American Center <https://smithsonianapa.org/>

Mesec azijsko-pacifičkog nasleđa predstavlja jedinstvenu priliku da se osvrnemo na istorijski, kulturni i umetnički doprinos populacije azijskog i pacifičkog porekla u formiranju američkog identiteta. Tim povodom predstavljamo vam veb-sajt istraživačkog Centra iz grupacije Smitsonijan institucije koji je od 1997. godine posvećen afirmaciji zajednice azijsko-pacifičkog porekla. Interaktivna digitalna platforma na kojoj je postavljen moderan veb-sajt Centra predstavlja jedinstveno iskustvo za korisnika koji želi da se upozna sa bogatim i raznovrsnim nasleđem ove društvene grupe, koja trenutno broji preko 23 miliona stanovnika Sjedinjenih Država. Ukoliko zakorači u svet digitalnih izložbi, korisnik ima priliku da se upozna sa prikazom svakodnevice ove zajednice, zatim da sazna više o učešću japanskih vojnika u Drugom svetskom ratu ili o načinu života indijske zajednice u Americi. Za profesore, nastavnike i učenike svakako najkorisniji segment ovog veb-sajta predstavlja odeljak sa edukativnim materijalima, praćenim odabranim izvorima i metodološkim napomenama. Među temama koje se mogu obrađivati posredstvom ove platforme su istorija Azijatkinja u Americi, učešće kineskih radnika u izgradnji američke transkontinentalne železnice u 19. veku, ali i osetljive teme poput suočavanje sa islamofobijom u periodu nakon 9/11 i rasizmom prema azijskoj zajednici. Nastojeći da aktivno komunicira sa publikom, ovaj Centar vešto koristi savremene vidove komunikacije poput podkasta, video-zapisa i blogova, te vam želimo da odabirom omiljenog formata uživete u otkrivanju azijske kulture u Americi.

The Strong National Museum of Play <https://www.museumofplay.org/>

Ročester u saveznoj državi Njujork dom je muzeja koji će zasigurno ukrasti vašu pažnju! U pitanju je Nacionalni muzej igre Strong, koji je dobio ime po filantropkinji i kolekcionarki, Margaret Vudberi Strong, na temeljima čije impozantne kolekcije igračaka iz 1960-ih godina je muzej nastavio da se razvija. Misija muzeja, koji je otvoren za javnost od 1982. godine, odnosi se na prikupljanje, očuvanje i interpretaciju istorije igara, a zahvaljujući njegovom veb-sajtu, posetioci mogu osetiti deo muzejske atmosfere u virtuelnom prostoru. Pretraživanjem digitalnih izložbi imaćete priliku da se informišete o poznatim igračkama i igrama poput plišanih medvedića, lutaka i domina, ali i da saznate koje je video-igre, pored Mortal Kombata i Super Marija, Muzej stavio u svoju „dvoranu slavnih“. Na veb-sajtu se nalaze bogate kolekcije fotografija raznih igračaka poput figurica i barbika, društvenih i video-igara, kao i kolekcija umetničkih dela koja prikazuju različite načine zabavljanja i igre u istorijskoj perspektivi. Sadržaj kolekcija moguće je pretraživati prema vremenskom razdoblju, temi ili proizvođaču. Među digitalizovanim izvorima, na repozitorijumu ovog veb-sajta pohranjene su reklame, katalogi, dnevnik proizvođača igračaka Džordža Parkera, kao i intervjui sa ličnostima relevantnim za razvoj industrije igara. Zahvaljujući ovom obilju građe, pored svih ljubitelja zabave, istraživači imaju jedinstvenu mogućnost da proučavaju kulturnu, društvenu i intelektualnu istoriju igara, kako u američkom kontekstu, tako i na globalnom nivou.

Newsletter
Vol. 40
maj 2023.

Najave konferencije konkursi

Have you met...

Ljubica Vujović je istraživač-pripravnik i doktorantkinja na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu, kao i saradnica Centra za američke studije. Interesovanje za američku umetnost pokazala je još na osnovnim akademskim studijama, završnim radom na temu „Lend art kao umetnost svoga vremena“. Metodologijom socijalne istorije umetnosti, primeri američkog lend arta, dovedeni su u vezu sa burnim društvenim okolnostima kraja šezdesetih godina 20. veka; ujedno periodu kada deluju pioniri ove umetničke prakse.

Ljubičina sfera interesovanja odnosi se, najpre, na domen kulturne politike, socijalnu istoriju umetnosti, spregu moderne umetnosti i spektra kulturnih, društvenih i političkih činilaca. Tokom pete Nedelje američke kulture i društva održala je predavanje o Spiralnom nasipu (Spiral Jetty) Roberta Smitsona, eklatantnom primeru američkog lend arta i site-specific umetnosti.

Od omiljenih umetnika i umetničkih dela izdvaja Džejmsa Turela i njegov Roden krater u Arizoni.

Saradnja Galerije Matice srpske i Centra za američke studije

Ovog leta u goste Galerije Matice srpske dolazi Centar za američke studije! Naš zajednički program vodiće publiku kroz uzbudljiva kretanja izvan Zemljine orbite...

Program će početi 22. juna koncertom **Bojana Stamenov benda** na Platou na Trgu galerija. Zatim će, 29. juna, prof. dr Simona Čupić govoriti o svom **doručku sa astronautom** i boravku na Fulbrajtovoj stipendiji na Univerzitetu Rajs u Hjustonu, u „komšiluku NASA-e“. Čeka nas i kviz „**The Eagle has Landed**“, 6. jula, koji će prirediti ekipa CAS-a predvođena Vukašinom Zorićem, kao i projekcija filma „**Apolo 13**“ (r. Ron Hauard, 1995), 20. jula. Detalje programa uskoro ćete moći da pronađete na društvenim mrežama Galerije Matice srpske i Centra za američke studije!

„Razgovori o Americi“: Rušenje spomenika

Za jun spremamo još jedan „**Razgovor o Americi**“ u okviru istoimene serije. Ovoga puta prof. dr Radina Vučetić, prof. dr Simona Čupić i dr Olga Manojlović Pintar govoriće nam o rušenju spomenika širom SAD, značenju ove prakse za američko društvo, kulturi sećanja i „cancel“ kulturi.

Mesec Prajda

Jun se obeležava kao Mesec LGBTQ Prajda u znak sećanja na Stounvolsku pobunu (Stonewall Uprising) koja se odigrala 28. juna 1969. u Grinič vilidžu u Njujorku. Ovaj događaj uzima se za početak LGBTQ aktivizma u Sjedinjenim Državama i borbe za prava ove zajednice, a već naredne, 1970. održan je prvi Prajd u Americi. Dok je u Americi jun Mesec Prajda, Nedelja ponosa u Srbiji 2023. održaće se između 4. i 10. septembra.

Hubert H. Humphrey Fellowship Program

Konkurs za Hubert H. Humphrey Fellowship Program za 2024-2025. godinu otvoren je do 15. jula! Detalje možete pogledati na priloženom linku:
<https://rb.gy/v5802>

HUBERT H. HUMPHREY
FELLOWSHIP
PROGRAM COMPETITION
2024-2025